

bourgal «franc, loyal» i tolosà *bourgal* «home franc, libre, ouvert»; com que aquest ja va registrar-lo Doujat (1637), és perquè devia usar-lo el poeta Goudouli; Visner hi afegeix la frase *es un mestre bourgal* «c'est un patron généreux, libéral».

Àra bé, tot s'explicaria fàcilment si partíem simplement del ll. VULGARIS 'comú, popular' canviat en *VULGALIS per una substitució molt corrent: OCLARIS canviat en *ullal*, LIMINARE en cast. *umbral*, LIMITARIS en fr. ant. *lintel* (fr. *linteau*, cast. *dintel*), LUMINARE en venec. *luminal* 'claraboia' POLLICARIS oc. *pougau*, cat. *pollegral* (viceversa LOCALE en *lugar*). En efecte *volgal*, *volgalment*, *vulgal* són tan corrents com les formes en *-ar* en occità medieval amb aplicació a la llengua i anàlogues (tres ex. en PSW VIII, 825). Lla-vors *VULGALIS, canviat en *bolgal*, havia de sofrir una dissimilació quasi fatalment, en català eliminant-se la primera *-l-*, en la major part dels parlars d'oc tornant-se *r*. L'evolució semàntica es facilitaria per la influència del verb VULGARE 'comunicar, posar a disposició de tothom', ço que conduïa tan planerament al matis de 'pròdig' o 'generós, liberal'. Ciceró parlava de la *vulgaris liberalitas* 'generositat que hom practica amb tothom'.¹

¹ Més arriscat semblaria relacionar amb el ll. vg. VOCARE variant de VACARE 'buidar' (recordem VOCITUS 'buit') i les formes descendents de VOUUUS en lloc de VACUUS a l'Emília, Lombardia, Piemont i Ligúria, REW. I d'altra banda això no explicaria la *-r-* occitana. Tal com el BURG-ALIS refutat no explica la forma catalana i llenguadociana sense *-r-*. Solament VULGARIS dóna igualment compte de l'una i de l'altra.

BOGAMARI, nom de la garota o eriçó de mar usat a la costa valenciana i a totes les Illes, primitivament *bogo-mari*, compost de l'adjectiu *mari*, *-ina*, amb *bògo* que és el mot més estès a Mallorca, i sembla haver estat primerament la denominació mossàrab del boc o mascle de la cabra, nom que es deuria aplicar a la garota per les seves propietats afrodisíaqües. □ 1.ª doc.: 1834.

En les *Notícies Histórico-Topogràfiques de la Isla de Mallorca* (Palma 1834), Joaq. M. Bover dóna la forma originària «*bogo-mari*, marisco, cast. *erizo*» (pàgina 22). Avui la forma composta es pronuncia pertot amb *-a-*, i realment l'he sentida en alguns punts de la costa mallorquina, com Cala-Rajada, si bé en aquesta platja és més corrent de dir-ne *eriçons*, però el que he sentit més a Mallorca és *bògos*. Fora de l'illa gran no sé que s'usi enlloc sinó el compost, i sempre pronunciat amb *-a-* i —amb l'única excepció de Menorca— pertot amb *b-* bilabial i no pas amb *v-*, tot i que En Moll ha introduït aquesta grafia erònia o alterada en l'AlcM;¹ es dóna el cas que el mot en les seves dues variants només s'usa a les zones on no es confonen mai els dos sons.

Els noms de l'*Arbacia pustulosa* o *garota* que conec en les llengües romàniques són tots ben diferents. Entre ells *ciuccia di mare*, *dende di cane*, *riccia nero*

en el Sud d'Itàlia (Giammarco, *Lessico Marinresco Abruzzese e Molisano*, p. 131). Res de semblant en els treballs ictiològics de Folena i Giammarco (*Boll. Atl. Ling. Medit.* v) com a nom d'aquest ni d'altres animals marins; només s'hi acostava un poc *voccapapè*, *vocècapè*, *-angòpè*, però és un peix sense cap analogia («pesce prete, Uranoscopus scaber», p. 222). Tampoc no hi té res a veure el peix *bogaravell* (fr. *bougrabeau*, oc. *bogoraveu*, port. *bugaradela*) que és el *pagellus erythrinus* si no em confonc (Battisti, en el citat *Bollettino* IV, 42).

A Eivissa, on n'hi ha molts i se'n sent a parlar sovint, donen *bogamari* PzCabreró («erizo de mar») i Joan Castelló, *Rond. Eiv.*, 51, explica que l'estrella de mar «incluso ataca a los erizos de mar, *bogamarins*» (El Pitiuso, 1971, p. 22). Vaig anotar *bogamarins* tant a Santa Eulàlia com al mariner i pescador de la Penya que a Vila va informar-me de les coses de mar (1963), el qual insistia a declarar «no els hi dam importància»; igualment ho vaig anotar a Formentera.

Com he començat dient aquest nom és cosa de totes les Illes, car amb això hi volia incloure el català de Sardenya. El general R. Catardi es recreava evocant records d'altre temps, de quan «anàvem a la vora de mar a menjar *bogamari* (eriçons de mar)» (*Vida Nova*, Montpeller, 1956, VII, 87), i les cançons de Rita Cao «Bella Alguer», «Vida del Mariner de l'Alguer», s'anuncien com les d'una «recollidora d'oliva, pescadora de *bogamari*» (Butlletí d'Omnium Cultural, París, febrer de 1965).

En descàrrec de la desviació d'En Moll m'afanyo a fer constar que ell va seguir la grafia del dícc. Figuera i, raó que ja no manca de valor, que el que he sentit a Menorca és realment *vògamari* a un vell pescador de Maó, i dos cops a Fornells, una vegada en el plural *vògaxmarins*, que em definiren com «castanya o eriçó de mar», i m'explicaren que n'hi ha de blancs i de *vèrmayòzus* (1964). Però és clar que això és una forma alterada per la influència de l'important verb marí *vogar* i els seus nombrosos derivats; allà fan també el barbarisme de dir *voga* i *voga-ravell* en lloc dels peixos tan coneguts i de constant i antiquíssima forma amb *b-*: jo diria que, sense callar-les, no s'haurien hagut d'introduir aqueixes pronúncies, populars i estrictament locals, en el diccionari, i almenys no introduir-les-hi amb categoria de formes preferibles.

D'altra banda no sé si a les costes del Continent aquest mot té gaire extensió,² però sí que s'usa en algun sector de les valencianes. El vaig sentir, en efecte el 1963, i pronunciat *bògamarins* a gent de la costa del Cap de la Nau. Però, ja abans, un dels més savis cuiners de Xàbia, m'havia parlat, variant curiosa, dels *bòkamarins*, que s'havia d'escarrassar fent pescar als qui el proveïen, per satisfer les demandes dels bons discernidors i gurmets que freqüenten el seu restaurant.

De tota manera la forma més interessant lingüísticament és la que predomina de molt a Mallorca: *bògos*, així vaig anotar-ho tant al Port d'Andratx, com